

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון תתסז

ערב שבת קודש פ' יתרו, טו"ב שבט ה'תשע"א

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', 'חילי בית דוד' - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שישים ואחת שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וק"ח שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לזכות

החיילת ב'צבאות השם" אורלי רבקה תחי' קציר
ליום הולדתה הראשון ביום הבהיר - י"א שבט,
ה' תהא שנת עשירות ואור - שנת "ביאת משיח"

ולזכות הורי'

הרה"ת ר' יוני וזוגתו מרת מיכל שרה שיחיו קציר
ולזכות זקני'

הרה"ת ר' חיים וזוגתו מרת צבי' שיחיו קציר
לאס אנדזשעלעס, קאליפארניא

הרה"ת ר' יעקב וזוגתו מרת רחל חנה שיחיו כהן
פאטומיק, מערילאנד

*

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

* * *

לזכות

הרה"ת ר' יעקב יוחנן הלוי בן הרבנית מרת לאה שיחיו רייטשיק
הרה"ת ר' אליעזר בן מרת ח' דרייזל שיחיו טודין
ליום הולדתם, ש"ק פ' יתרו, טו"ב שנתבשר בשורות טובות

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

* * *

IN LOVING MEMORY OF OUR DEAR PARENTS AND GRANDPARENTS

Reb Yitzchok (Isadore) ben Reb Nochum Tzvi Plotkin
Passed away on 19 Shevat, 5765

Mrs. Yenta (Yetta) bas Reb Nochum Plotkin
Passed away on 11 Tevet, 5764

ת. נ. צ. ב. ה.

DEDICATED BY THEIR CHILDREN & GRANDCHILDREN

Mr. & Mrs. Avrohom Aharon and Shoshana Baila Plotkin
Mr. & Mrs. Michael Yosef (Michael) and Rodah Chayah (Karen)
and families שיחיו

נדפס לעילוי נשמת ר' אורי אהרן יואל ב"ר יוסף ארי' לייב ז"ל ופאולין רות ב"ר יצחק ע"ה

ולעני ר' יוסף ארי' לייב ב"ר משה באר וזוג מרת חשוא ב"ר נטע אורי הכהן ע"ה

ולעני ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה ולעני יוסף ב"ר ארי' ע"ה

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו - לשפע ברכות עד בלי די

בנינו ערבים בעדנו

בקשר עם פ' השבוע, פ' יתרו וסיפור קבלת התורה כו', מובא בזה צילום (מוקטן) מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על שיחת שבעה עשר בתמוז – יהפך לשמחה – ה'תשמ"א בענין "בנינו ערבים אותנו" (נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 294 ואילך)

להלן פענוח הכתי"ק (בא בהדגשה):

יב. וויבאלד אז ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד, אידן זיינען איין זאך מיט תורה (והקב"ה),

איז פונקט ווי אין די עשה"ד זיינען געווען איינגעקריצט אלע פרטים פון תורה, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש – "שלימות התורה",

עד"ז מוז זיין די גייעה והשתדלות אז עס זאל זיין "שלימות העם" – די גאנצקייט פון (יעדן אידן **און פון**) **אידישן פאלק**, ווי אונטערגעשטראכן אין היינטיקן יאר, שנת הקהל – "העם האנשים והנשים והטף" (וואס טף **דא מיינט אלע קינדער וועלכע זיינען ניט מחויב במצות מצ"ע** און כולל אפילו גאר קליינע קינדער),

און זייער פאראייניקונג איז כדי עס זאל זיין – "לעשות את כל דברי התורה הזאת", שלימות התורה.

עס דארף זיין **א** השתדלות צו פאראייניקן אלע אידן אין **און דורך** תורה, מקרב זיין אלע אידן און מאכן פון זיי איין זאך,

ע"ד ווי ס'איז געווען די הכנה צו קבלת התורה (ועשה"ד), אז "ויחן שם ישראל נגד ההר" – ויחן לשון יחיד – אז אלע אידן זיינען געווארן איין זאך, און דער "ויחן" איז "נגד ההר": **די** פאראייניקונג איז געווען **דורך (און)** כדי צו באקומען **תורה (ב)הר** (סיני) – תורה בשלימותה.

יג. **און** מען געפינט בא מתן תורה – אז עס איז געקומען דורך די ערבות פון די קינדער "בנינו ערבים אותנו": אידן האבן מביטיח געווען אז זייערע קינדער וועלן זיך פירן ווי תורה וויל, "לעשות את כל דברי התורה הזאת",

וואס דאס ("בנינו ערבים אותנו") איז (**דאך** – **אלע שקודם חיובם במצות מצ"ע**) כולל אויך טף, ואדבר: אין דעם זכות פון די "טף" (שפירושו **בציווי דהקהל** – **כל הקטנים**) האבן אויך די אנשים ונשים באקומען תורה (ע"ד ווי מען געפינט בא הקהל: **שמיעת התורה** דורך "טף" איז **במיוחד** בא מצות הקהל **און טיילט אויס שמיעת התורה** פון די אנשים ונשים דאמאלס – **פון זייער "ישמעו" אלעמאל**);

און דערפאר, **און יה"ר אז דורך** דער פאראייניקונג אין דער ספר תורה הנ"ל, פון ילדי ישראל – "הבל שאין בו חטא" – **זאל זיך פארשטארקען און נשלם ווערן די פאראייניקונג פון אלע אידן און אויך "ישמעו גו' לעשות את כל דברי התורה הזאת".**

(56) שצריך "לשמעו" . . . כיום שניתנה בו בסיני . . . ומפי הגבורה" (רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ו).

מעלת יום האחד עשר בחדש אחד עשר דשנת תשי"א

בדור של נשיא דורנו קיימים מספר שלבים ותקופות, ובכללות – שלשה שלבים ● (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (י"ד שבט ת"ש יו"ד) – סיום התקופה של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין ● (ב) היום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר, ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א) כאשר התחיל ההמשך והחידוש של תקופה חדשה ו"נתלו המאורות" של הדור השביעי מרכבו הזקן ● (ג) לאחר ההסתלקות של בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר ● משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט, וליל ויום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט ה'תשנ"ב - מוגה, תרגום מאידית

א. דובר פעמים רבות אודות החידוש והעילוי הנפלא של דורנו – הדור האחרון של הגלות והדור הראשון של הגאולה – שהוא מכיל בתוכו את גמר וסיום "מעשינו ועבודתינו" של בנ"י במשך כל הדורות שלפני זה, לגמור את הבידורים האחרונים בגלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר² – "לצחצח את הכפתורים"; העבודה שלנו מתבטאת בהבאת הגאולה בפועל בשביל דור זה ובשביל כל הדורות שלפני זה!

זאת אומרת, שבדורנו זה מסיימים את

(1) תניא רפ"ז.

(2) שיחת שמח"ת תרפ"ט.

מעשינו ועבודתנו של בנ"י במשך כל הדורות, להמשיך (ע"י עבודת התחתון) את הגילוי דבחי' אחד עשר בתוך עשר, שהתחתונים (בח' עשר) מצד גדרם הם יהיו מוכנים ומוכשרים לקבל את הגילוי דעצמותו יתברך (אחד עשר).

ויש לומר שזה מרומז ביום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר (שאז "כל מעשיו ותורתו ועבודתו" נמצאים בגלוי ובשלימות) – **יום העשירי בחודש האחד עשר**: הגילוי אור (יום³) של עשירי קשור ובא יחד עם (החודש

(3) כמ"ש (בראשית א, ה) "ויקרא אלקים לאור יום".

מלשון) חידוש⁴ של אחד עשר (שלמעלה מסדר השתלשלות), (החודש מלשון) חידוש של אחד עשר נמשך בתוך הגילוי אור (יום) של עשירי.

ב. בדור זה של נשיא דורנו גופא קיימים מספר שלבים ותקופות, ובכללות – שלושה שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (יו"ד שבט ת"ש יו"ד) – סיום התקופה של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) היום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר (היום השלם הראשון לאחרי ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א⁵) כאשר התחיל ההמשך והחידוש של תקופה חדשה ו"נתלו המאורות"⁶ של הדור השביעי מרבנו הזקן (או דור התשיעי מהבעש"ט). (ג) התקופה לאחר ההסתלקות של בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

ויש לומר, ששלוש תקופות אלו מביעות בכללות שלוש דרגות בסיום העבודה דלעשות לו יתברך דירה בתחתונים, המשכת בחי' אחד עשר בבחי' עשר (כי בכדי שזה יהי' בגדרי התחתונים צריכה העבודה להיות דרגא אחר דרגא מלמטה למעלה):

(א) העבודה – עד סיום ושלימות העבודה – בעולם, בדרגת "עשר", בכדי להכין את העולם לקבל את הגילוי ד"אחד עשר" (אלקות שלמעלה מעולם), ושהוא לא יתבטל ממציאותו (כפי שהי' במתן תורה). אבל בזה הרי בעיקר בהדגשה ובגילוי הוא ענין ה"עשר", אלא שב"עשר" גופא – כפי שהוא נעשה כלי ל"אחד עשר". ובאופן שעדיין ניכר הבדל בין "עשר" לבין "אחד עשר", מהאי טעמא גופא

(4) ראה ראב"ע בא יב, ד. ס' השרשים לרי יונא בן גנאח ולהדר"ק ערך חדש.

(5) ראה סה"ש תשנ"ח ח"א ע' 255 הערה 99.

(6) ראה סה"ש תשנ"ב ע' 293-5.

שזה צריך להיות בגדרי התחתונים, והרי התחתונים הינם עדיין בדרגא של "עשר" (ולא "אחד עשר").

(ב) הגילוי של "אחד עשר" עצמו, עד ש"עשר" מתעלה ל"אחד עשר". ז.א. ש"אחד עשר" פועל גם ב"עשר", אבל בעיקר נרגש הגילוי ד"אחד עשר" (וה"עשר" נכלל ונהי' חלק מ"אחד עשר").

(ג) שלימות החיבור והיחוד של "עשר" (מצד ענינו הוא) ו"אחד עשר" (מצד ענינו הוא), שהתחתונים מצד ענינם הם נעשים דירה לו יתברך, לעצמותו ית'. ביחד עם זה שזוהי דירה לו יתברך (אבל עדיין כדבר נוסף כביכול על הדייר עצמו, כאשר הוא נשאר בדרגת עשר שהיא דבר נוסף על האחד עשר) – נעשית הדירה בתחתונים לדבר אחד עם הדייר, ובלשון הידוע⁷: היש הנברא הוא (דבר אחד עם) היש האמיתי⁸.

ויש לומר ששני הענינים האחרונים הם כנגד שתי דרגות ב"אחד עשר" גופא: אחד עשר שהוא עדיין בערך ושייך לעשר (ולכן אופן הפעולה של ה"אחד עשר" על דרגת עשר היא או באופן של ביטול (כפי שהי' במ"ת), או באופן שעשר מצ"ע נשאר סו"ס מציאות

(7) ראה סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפט. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32.

(8) ביאורי הזוהר (לאדהאמ"צ) בשלח מג, ג ואילך. וראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א (ע' קצז).

(9) ע"ד החידוש ד"אין עוד מלבדו" (ואתחנן ד, לה) לגבי "אין עוד" (ואתחנן שם, לט), ש"אין עוד" שולל לגמרי מציאות הנבראים, שאין "שום מציאות כלל" (ד"ה ולקחתם שם), היינו, ביטול הנבראים לגבי בחי' אחד עשר,

"א"כ אין עוד מלבדו" פירושו (רק) בלעדו "אין עוד" אבל "עמו" ישנה מציאות (ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 202 הערה 86). ואולי יש לומר גם באופן אחר: "אין עוד מלבדו" מורה שיש (עמו) "עוד" מציאות, היינו שעדיין ישנו חילוק בין "עשר" ו"אחד עשר". ולמעלה מזה הוא "אין עוד" שמורה על התאחדות גמורה בין מציאות (העולם) ועצמותו ית' ("עשר" ו"אחד עשר"), כך ש"אין עוד" מציאות (אפילו "עמו").

חיותו, ובמילא הוא רק כ"עלה נדף".

ועל זה מבהיר הפסוק (בחוקותי כו, לו), שיתכן מעמד ומצב שיימצא יהודי שיפחד מ"קול עלה נדף", רחמנא-ליצלן, והפחד אצלו יהיה כל כך גדול עד שהוא ישכנע עוד יהודי שגם הוא יפחד מה"קול עלה נדף" – שלכן מבהירים שיהודי לא יפחד מ"קול עלה נדף".

וצריכים להתנהג על-פי פסק-הדין הברור של השולחן-ערוך המדובר לעיל, שפסק-דין זה הוא היסוד של החלטה של כמה וכמה גדולי ישראל שהיו ב"כנסיה הגדולה" – ואשר כל תלמידיהם וההולכים בעקבותיהם [ואפילו אלו שאינם תלמידים שלהם, אלא הם תלמידים של גדולי ישראל אחרים – אבל הרי הפסק-דין שלהם מיוסד על פסק-דין תורתנו הקדושה] צריכים להתנהג לפי פסק דין זה, ולאורם נלך ונסע, שיתנהגו ב"הליכות עולם" לפי ה"תורה אור" שלהם, שהם הוציאו בפסק דין ברור.

ושלא יתחשבו באף אחד, מכיון שזה רק "קול עלה נדף" מחוץ לגבול ישראל, ומצד ההעלם וההסתדר של חושך הגלות ישנם מספר יהודים שמפחדים מה"קול עלה נדף", שזה רק "קול", ו"קול" מ"עלה נדף", והם רוצים לשכנע עוד יהודי, חס ושלום, שהוא גם יפחד מה"קול עלה נדף".

וכאשר נעמדים בתוקף של התורה, אזי דבר ברור שעל ידי זה נעשה שלום בעולם, כי "התורה ניתנה לעשות שלום בעולם".

[. .] ויהי רצון שיפעלו בכל הנ"ל [ליישוב יהודים על כל גבולות ארץ ישראל] בשמחה ובטוב לבב, ומתוך הרחבה אמיתית – שזו הדרך היחידה לפעול את ענין השלום, על ידי שייציתו לפסק דין של גדולי ישראל, הן של "הכנסי" הגדולה" והן של אלו שלא היו ב"כנסי" הגדולה" (מאיזו סיבה שתהי'), שגם הם פסקו אותו פסק דין.

ולפעול בכל הנ"ל [ליישוב יהודים על כל גבולות ארץ ישראל] מתוך הרחבה, ו"יפה שעה אחת קודם", כי על ידי שעושים זאת רגע אחד קודם שוללים דאגה נוספת ושקלא וטריא וצער נוסף, מה צריכים לדבר, ובאיזה אופן וכו' – מכיון שזה כבר נעשה במעשה בפועל ו"אין אחר מעשה בית דין כלום".

וכאמור לעיל, שאין שום ברירה אחרת – מאחר וישנו הפסק דין של השולחן ערוך, שמכיון שהאויבים אמרו בגלוי שהם "ממששים לבוא", מתווכחים רק אם זה "על עסקי תבן וקש" וכו' – אזי הפסק דין הברור של השולחן ערוך (בהלכות פקוח נפש – שהם נמצאים בהלכות שבת) הוא: ש"יוצאים עליהם בכלי זיין", ובמילא צריכים להכין יהודים שיחזיקו את הכלי זיין, ולהסביר להם שעושים זאת רק בגלל שכך הוא פסק הדין של השלחן-ערוך ש"דבר אלקינו יקום לעולם".

[. .] והתלמידים ויוצאי חלציהם של גדולי ישראל שהיו ב"כנסיה הגדולה" יכריזו בגלוי שיש להם פסק-דין ברור כיצד הם צריכים לנהוג, ומכיון שיש לו תלמידים ומושפעים – הוא מכריז שגם הם ידעו את פסק הדין, עד שכל היהודים ידעו מפסק דין זה.

וכאמור לעיל, אצל היהודים אין "חילוניים", היות וכל יהודי הוא חלק מ"גוי קדוש", כפי שקראנו בפרשת מתן תורה, פרשת יתרו.

(תרגום חפשי משיחת מוצאי ש"פ משפטים ה'תשל"ח - בלתי מוגה)

פלא גדול שלא מפרסמים ומכריזים את הפסק דין של "הכנסיה הגדולה"

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת יחי המלך

[. . .] כידוע הפסק-דין של רבנים וגדולי ישראל, ובפרט הפסק-דין הברור שנפסק ב"כנסיה הגדולה", שנאמר בפרסום במעמד של כמה וכמה עשירות מישראל: שאסור למסור אפילו שעל אחד מכל ארץ ישראל לגבולותיה.

ופלא גדול מדוע לא מפרסמים ומכריזים בפרסום הכי גדול את פסק הדין שנפסק ב"כנסיה הגדולה" שהרי כולם מודים שהיו שם גדולי ישראל, עד כדי כך שאלו האומרים שהם כעת מנהיגי ישראל, מחזיקים עצמם 'גדולים' בכך שהם הולכים לפי הוראות גדולי ישראל שהיו ב"כנסיה הגדולה".

ומה שישנם כאלו (אם ישנם) שרוצים להסתיר זאת, ומחפשים בפסק זה פירושים וסילופים – זה לא יעזור להם, משום שזה ככל "דבר ה' זו הלכה" שודאי יקויים, ובפרט פסק-דין שנפסק על ידי מנהיגיהם ורבותיהם והמלמדים והמורים וראשי הישיבות שלהם, הרי דבר ברור שזה פסק-דין ברור גם אצלם, ובמילא זה נוגע למעשה בפועל שלהם.

ומכיון שזהו פסק-דין של ה"כנסיה הגדולה", המיוסד על פסק-דין של תורתנו האמיתית והנצחית, ומכיון ש"מאן מלכי – רבנן" (ראה גיטין סב, א) – הרי ודאי שהפסק דין הוא אפילו לאלו שבאי-כוחם לא היו ב"כנסיה הגדולה", או אלו שמאזינה סיבה שתהי' לא שלחו לשם באי-כח, ואפילו ליהודים כאלו שהיו אז במעמד ומצב שכעת קוראים לזה "חילוניים"

– שאצל יהודים הרי אין "חילוניות", חול, כי במתן תורה נהי' כל יהודי חלק מ"גוי קדוש", אומה קדושה, אמנם יש לו בחירה כיצד להתנהג במעשה דיבור ומחשבה, אבל הוא לא יכול לשנות את מה שהוא בעצם – אחד מה"גוי קדוש", שקדושה היא היפך מחילוניות.

ויהי רצון שלא יפחדו מ"צל ההרים" (לשון הכתוב – שופטים ט, לו) על אחת כמה וכמה שהם אינם "הרים", אלא רק "קול עלה נדף" – עלה תלוש שאינו נמצא על האילן הנותן לו חיות,

כי כאשר אינו יהודי אומר שהוא רוצה לקחת מיהודי דבר השייך לו, דבר שקשור עם יהדות ותורה ומצוותיה, ובפרט הלכה ברורה – הרי אם כאשר גוי לוקח מגוי דבר השייך לו הוא עובר על אחת משבע מצוות בני-נח, מובן במכ"ש וק"ו בנוגע ללקיחת דבר ששייך ליהודי. שמזה מובן, שגוי הרוצה לקחת מיהודי דבר ששייך לו – הוא מתנתק עי"ז ממקור

(* של אגודת ישראל בשנת תרצ"ז במרינבאד, בראשות "מועצת גדולי התורה". המו"ל.

אחרת מאחד עשר); ואחד עשר שמרמז על עצמותו ית' – "אנת הוא חד ולא בחושבן" – שהוא שלא בערך לגמרי הן לעשר והן לאחד עשר, ולפיכך יש בכחו לחבר את שניהם ולאחדם בשלימות.

ג. ועפ"ז יש לומר החילוק בין שלושת התקופות הנ"ל:

יום העשירי בחודש האחד עשר קאי על סיום וגמר העבודה לברר את ה"שיריים" האחרונים של הגלות, "לצחצח את הכפתורים", ובסגנון האמור: גמר ושלימות העבודה במשך הדורות להמשיך את ה"אחד עשר" ב"עשר", אבל באופן שהם עדיין שני ענינים שונים (מצד גדרי התחנות): עשירי מצד הימים ואחד עשר מצד החדשים – כיון שהדרגה דאחד עשר ("ידבר אלקים גו" שלמעלה מעולם) עדיין לא חדרה לגמרי את העולם (עשר). במילא ישנו אמנם החידוש (חודש) של אחד עשר, אבל העבודה הגלוי' (מצד הימים, ענין האור והגילוי') מתבטאת עדיין בהדרגה דעשר [כמבואר במ"א¹⁰ שתוכן העבודה של כ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דין התבטאה בהגילוי של עשירי].

היום שלמחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר – מדגיש שנוסף ולאחרי העבודה של יום העשירי בחודש אחד עשר, מגיעים ומתעלים (ע"פ הכלל ד"מעלין בקודש"¹¹) גם להגילוי (יום) דאחד עשר, ובאופן כזה שזה מרומם גם את הגילוי דיום העשירי להדרגה של "אחד עשר יום"¹². ואז ישנו ה"אחד עשר", הן מצד החודש (חודש אחד עשר) והן מצד היום וגילוי (יום אחד עשר)¹³, הן אחד עשר

10) ס' השיחות תש"ג ח"א ע' 235 ואילך.

11) ברכות כח, א. וש"נ.

12) ל' הכתוב – דברים א, ב.

13) ולהעיר מהשייכות דחודש האחד עשר ל"ביום עשתי עשר יום (לחודש הראשון) נשיא לבני אשר" (נשא ז, עב) [להדעות שהשייכות דהנשיאים לחדשי השנה היא כסדרם בחנוכת המשכן] (קה"י ערך אות יו"ד ערך י"ב

כפי שהוא נמשך אל המקבל (לבנה, חודש), והן כפי שהוא מצד המשפיע (חמה, יום)¹⁴. אבל כל זה הוא עדיין הדרגה דאחד עשר שבשייכות ובערך לעשר.

בזה גופא מגיעים לאח"ז לדרגה נעלית יותר – שנמצאים כבר לאחרי סיום העבודה של כל הביורורים, וכבר גם "צחצחו את הכפתורים" וכו', וצריכים רק לעמוד הכן לקבל את משיח צדקנו – השלימות דאחד עשר (שלגמרי שלא בערך לעשר), שפועל את החיבור ואיחוד דעשר (מצד ענינו הוא) ואחד עשר (מצד ענינו הוא) – כמרומו בכ"ב שבט:

כ"ב הוא אחד עשר בכפליים (אחד עשר יום מהיום האחד עשר בחודש האחד עשר). זאת אומרת שבימי החודש עצמם – ישנם ב' פעמים אחד עשר (נוסף ע"כ שזהו בחודש האחד עשר). ויש לומר שזה מביע את תכלית השלימות של אחד עשר (התאחדות עשר עם אחד עשר), שגם בדרגת הגילויים ובדרגת המשפיע (יום) ישנו הן אחד עשר כמו שהוא מרומם את העשר (תחתונים), והן אחד עשר מצד עצמו, מצד עצם המשפיע – אחד עשר בטהרתו ממש, מצד עצמותו יתברך, וגם – חיבור שניהם יחד.

את אומרת, שלאחרי שישנה השלימות דעשר ואחד עשר (בחודש האחד עשר), שלימות העבודה של בני' למטה להמשיך בחי' אחד עשר בעשרת הדברות (שניתנו מלמעלה במתן תורה), נוסף עוד פעם שני' "אחד עשר

חדשים וי"ב שבטים. ובאות ש' ערך שבט. בני יששכר מאמרי חודש שבט מאמר א' בסופו). ויש לומר, שיום אחד עשר בחודש הראשון (ניסן) קשור עם התחלת הגילוי – "הלידה" – של בחי' אחד עשר (וראה שיחת שבת הגדול ערב י"א ניסן תשמ"ט "סה"ש ח"ב ע' 389 ואילך), כידוע שבחודש ניסן היתה לידת עם ישראל (ראה יחזקאל טז. וראה תו"א ר"פ וארא. תו"ח שם צו, ב ואילך. סה"מ"צ להצ"צ עז, סע"ב ואילך. ועוד); ויום אחד עשר בחודש אחד עשר קשור עם שלימות הגילוי של אחד עשר, באופן של נשיאות בגלוי.

14) ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 317-19.

הענינים ופרטים שלו (שהם בבחי' עשר, עשר כחות הנפש וכו') באופן ד"בך יברך ישראל, שישראל (כל יהודי וכל היהודים) מתברך בכל הברכות - ד"בך, בעצמותך.

ד. [.] ויהי רצון - והוא העיקר מכל העיקרים - שכן תהי' לנו בפועל, ותיכף ומיד ממש, ובפרט בבואנו מכ"ב שבט, "בך יברך ישראל" - שבזכות ובשכר נשים צדקניות יגאלו כבר מיד כל בני ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

והקיצו ורננו שוכני עפר²⁰, ובתוכם - כ"ק מו"ח אדמו"ר ובתו הנפטרות, עם כל הצדיקים והצדקניות וכל הנשמות בכלל, וביחד עם כל היהודים שהינם כעת נשמות בגופים - לאריכות ימים ושנים טובות, נשמה בריאה בגוף בריא - עוברים, בלי שום הפסק כלל, לחיים נצחיים, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ותיכף ומיד ממש, ולכל לראש - תיכף ומיד ממש בפשטות ממש²¹.

20 (ישע"י כו, יט).

21 באור ליום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט, חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א לכאו"א: "קובץ כ"ב שבט", פרוסת "לעקאח", שטר של חמש דולר (לתתו או חילופו) לצדקה. ואולי הוא גם כנגד הג' קוים דתורה (הקובץ), עבודה ("לחמי לאישי", ודוגמתו - לעקאח), וגמ"ח (צדקה). ובמספר של חמש - ר"ת של שם הנפטרות. המו"ל.

יום מחורב¹² - הגילוי ד"בך" כנגד כ"ב אותיות התורה¹⁵.

ויש לומר שזה מביע את הדרגא העליונה שבתורה, כפי שהיא קשורה עם אחד עשר, ואחד עשר בכפליים (שהוא נעלה יותר מאחד עשר בלבד), שלמעלה מהתורה כפי שבאה באופן של עשרה (עשרת הדברות) - התורה כמו שהיא דבר אחד עם עצמותו יתברך, "אורייתא וקוב"ה כולא חד"¹⁶, כמרומז בהמספר דכ"ב אותיות "בך" - שקאי על הקב"ה ("בך בהקב"ה"¹⁷), עצמותו ית', בך בעצמותך¹⁸,

שע"י כ"ב אותיות התורה מתאחד יהודי עם "בך", עצמות א"ס ב"ה¹⁹. וזה נמשך בכל

15 ראה שהש"ר פ"א, ד (קרוב לסופו): בך בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, ב' תרין כ' עשרין, הרי בך.

16 תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א). לקר"ת נצבים מו, ב. ועוד.

17 שהש"ר שם.

18 ראה אוה"ת (כרך ד) דרושים לסוכות ע' א'תשס. סה"מ תש"א ע' 94. תרפ"ח (תש"ח) ע' קסה (ע' 250). מלוקט ח"ג ע' רטו. וראה תו"א בשלח סד, סע"ב. שער האמונה ספני' (צ, א). מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שפד.

19 ראה סה"מ תרפ"ח (תש"ח) ותש"א שבהערה הקודמת.

מדור ה"דבר מלכות"

מוקדש לזכות

הרה"ת אורי אהרן יואל בן מינדל וזוג' בתי"ה רות בת שרה שיחיו

וילדיהם: שטעערנא שרה ושמואל שיחיו

ולזכות דוד יעקב בן מינדל שי, מיכאל נחמיה בן חיה אסתר וזוג' רחל יפה בת מינדל שיחיו

וילדיהם: עדן שרה ושהם מרדכי שיחיו

ולזכות שושנה חסיה בת מינדל שתחיי

ולזכות הרה"ת אפרים יונה בן פאולין רות וזוג' רייזל פרומה בת חי' רחל שיחיו

ולזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומה שי' ולזכות חי' רחל בת שפרנצא שתחיי

ולזכות צבי בן חי' רחל שי

נקל לתאר איך יראו פניו כשירוץ לקבל פני משיח...

סוף-כל-סוף בודאי יפעלו שמשיח צדקנו יבוא "נאו", וע"פ המבואר בלקוטי תורה בענין "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", מובן, שכאשר יבוא משיח צדקנו יצטרכו ללכת לקבל את פניו באופן ד"תלמודו בידו".

ואם-כן, נקל לתאר איזה פנים יהיו לו - לאחרי כל התירוצים והאמתלאות - כאשר ירוץ לקבל את פני משיח צדקנו, ומשיח צדקנו ישאל אותו: האם יש לך מה להראות באופן ד"תלמודו בידו!"

(משיחת ליל חמשה עשר בשבט ה'תשמ"ב - בלתי מוגה)

די וועלט טרייסלט זיך שוין אויף מקבל זיין פני משיח

בזמן הזה נמצאים כל בני"י (גם הגדולים) במעמד ומצב של "טף" (לפני בר-מצוה), כיון שקיום המצוות בזמן הזה הוא בבחינת "ציונים" לעיקר ושלימות החיוב דקיום המצוות לעתיד לבוא. ויה"ר - והוא העיקר - שבקרוב ממש תהי' ה"בר מצוה" דכל בני"י, עיקר ושלימות החיוב דקיום המצוות, כולל ובמיוחד המצוות התלויות בארץ, "כמצות רצונך", בארצנו הקדושה, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", "תמיד", אפילו בזמן הגלות, ועאכו"כ כשהגלות עומדת להסתיים, ועד כדי כך שהעולם כולו כבר נע וזע לקבלת פני משיח צדקנו ("די וועלט טרייסלט זיך שוין אויף מקבל זיין פני משיח צדקנו") ובאופן שהתורה נותנת כח ומסייעת לקבל את הגילויים דימות המשיח.

(משיחת ליל ד' פ' יתרו, ט"ו בשבט ה'תנש"א - בעת ה"יחידות" - בלתי מוגה)

רק לצרף את המזלג אל המאכל ולפתוח את הפה

[. .] שעל ידי כל זה מגיעים אל ה"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים", אל ה"שבת בשבתו", ובלשון התניא - שזה ע"י מעשינו ועבודתנו במשך שית אלפי שנים דהוי עלמא, ובמיוחד לאחרי העבודה דיום השישי לאחר חצות, שאז יש את ה"טועמי' חיים זכו", שטועמים ממאכלי השבת,

שהמאכלים מונחים מוכנים, וצריכים רק מזלג וכפית, ו"טאפאָרוּ דא פלאַחו" - לצרף את המזלג או הכפית אל המאכל ולפתוח את הפה, לעשות ברכה ולאכול את המאכל. (תרגום חפשי משיחת ש"פ יתרו ה'תשמ"א - בלתי מוגה)

הכרזתו של משיח צדקנו על גג בית המקדש "הגיע זמן גאולתכם"

קטע משיחת ש"פ יתרו ה'תנש"א כפי שהוגהה ע"י כ"ק אד"ש מה"מ – ובשולי הגליון (לאחרי הערות כ"ק אד"ש מה"מ) הוספנו מס' קטעים מההנחה (בלתי מוגה) **דהתוועדות זו שנדפסה ב'ראשי דברים" מההתוועדות וכן ב'התוועדיות' תנש"א ה"ב**

[. .] וכולם יחד, ביחד עם כל בני" שבדורנו זה, נשמות בגופים – "קהל גדול ישובו הנה"¹, לארצנו הקדושה, "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"²,

– שלכן, גם לפני הגאולה יושבים בה בני" לבטח, ללא פחד מזה ש"אומות העולם מתרעשים ומתבהלים" בגלל ש"מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה"³, כיון שהקב"ה "אומר להם (לישראל), בני, אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . . (וכופל הענין) אל תיראו, הגיע זמן גאולתכם"³, "מלך המשיח . . . עומד על גג בית המקדש" והוא משמיע להם לישראל ואומר*** עניים הגיע זמן גאולתכם"³ –

ובארצנו הקדושה גופא – לירושלים עיר הקודש, לבית המקדש⁴, ולקדש הקדשים***.

- (1) ירמ" לא, ז.
- (2) עקב יא, יב.
- (3) יל"ש ישעי' רמז תצט.
- (4) שבו יקויימו פרטי הציוויים שבסוף פרשתנו: "לא תעשון אתי אלהי כסף גו", "בא להזהיר על הכרובים

(* החל מזמננו זה שנלחמים ברוח הטומאה. וברור, שמכל מלחמה זו לא יהי שום סבל לבני" וליהדות, אלא "מלכיות מתגרות זו בזו", מלכיות דוקא. ובנוגע לבני" הרי אדרבה, הקב"ה אומר להם בני אל תתייראו ואל תתבהלו!! וכי. (** ולהעיר, שבמאמר זה מודגש שביהמ"ק כבר נבוי ומוכן, הכתלים וגם הגג כו', ובאופן שראוי לעמידת אדם, ויתירה מזה – שראוי לעמידת מלך המשיח "מושיען של ישראל", שמצד גודל מעלתו (מלך) צ"ל מקום מכובד וחשוב. ואע"פ שענין זה נוגע לכשיבוא משיח צדקנו ברגע הבא, הרי המדרש מספר זאת כבר עתה, ומאתמול ושלשום, משום

שידיעת הענין נוגעת עוד לפני ביאתו. (***) וכל זה – במעמד ומצב שלפני הגאולה, שלכן, יש צורך בהכרזתו של מלך המשיח מגג ביהמ"ק. (****) ויש להוסיף ולהעיר מהשייכות דכל העולם לקודש הקדשים - שבקדש הקדשים נמצאת "אבן שתיי", ש"ממנה הושתת העולם", ומה מובן שכל העולם כלול בקדש הקדשים. [כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה להשיץ שי' לנגן "יהי רצון כו' שיבנה בית המקדש"].

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח ר' חיים משה יהודה בהר"ר ירמיהו הכהן ולא"ה ע"ה בלוי מו"ל כת"י הראשונים, רב בית כנסת ומנהיג רוחני במשך יובל שנים, וזיכה אלפים במצוות תפילין ומזוזה נפטרה ג' אייר ה'תשס"ג, לסדר "אמור אל הכהנים" ולע"נ זוגתו הרבנית חנה ח"י הנה בת ר' מאיר שמריהו ורחל – נפטרה י"ג כסלו ה'תשמ"ג יה"ר שתיכף ומיד יקיים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

הגילוי ד"מיד" בדורנו

ובהדגשה יתירה – מכיון שדורנו הוא הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, ובפרט בזמן האחרון, כמדובר כמ"פ שסיימו כבר הכל וכעת צריך רק להתכונן לגאולה בפועל - הגילוי דבחי' עשירי (שירה העשירית¹ וכו'), יחד עם הגילוי דבחי' אחד-עשר, "אנת הוא חד", גילוי עצמותו יתברך למטה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, הקשור עם משה רבינו - "גואל ראשון הוא גואל אחרון"².

ובפרט ע"פ המדובר כמ"פ הראשי-תיבות בדרך אפשר של "מיד" – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא-משיחא, היינו שהדור הראשון דמתן-תורה (דורו של משה) מתקשר עם הדור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא משיחא), ע"י גילוי החסידות דהבעש"ט ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, אשר לכשיפוצו מעינותיך חוצה "אתי מר" דא מלכא משיחא³.

ויש לומר, שבהתאם לתוכן תיבת "מיד", צריך לומר שג' האותיות קשורים לא עם ג' זמנים שונים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, ודוד מלכא משיחא בדורו), אלא באים כולם יחד בסמיכות ממש⁴ ("מיד") בכל דור ודור ובכל זמן וזמן. כמרומז גם בזה ש"מיד" הוא גם ר"ת "משה, יהושע, דורם", ששלשתם היו בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – שבאותו הדור ישנו הגילוי דשלשתם – מ' (ר"ת משיח⁵), י' (ר"ת דב' שמותיו דכ"ק מו"ח אדמו"ד) וד' (דורם): יחד עם המשה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ד נשיא דורנו), בחי' עשר (עשירי בשבט), כולל גם הגילוי דתורת החסידות (מעינות הבעש"ט) על ידו, ישנו גם הגילוי דבחי' אחד-עשר, "גואל ראשון הוא גואל אחרון", דוד מלכא משיחא.

(משיחת ש"פ יתרו, כ"ק שבט ה'תשנ"ב – מוגה, תרגום מאידית)

ובכ"מ.

(1) מכילתא בשלח טו, א.

(2) ראה שמו"ד פ"ב, ד. שם, ו. זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב.

(3) אנה"ק הידועה דהבעש"ט – כתר שם טוב בתחלתו. (4) להעיר מהאופנים בחתימת הרמב"ם (פוסק ומורה נבוכים): באותיות נפרדות; באותיות מחוברות זו לזו. (5) להעיר שמנחם שמו (סנהדרין צח, ב).

זכות קדימה לנשים בתורה חדשה שילמד משיח

מסופר בפרשתנו אודות קדימת הנשים (בהכנות ל)מ"ת – "כה תאמר לבית יעקב"¹, "אלו הנשים"², ורק אח"כ "ותגיד לבני ישראל", האנשים. ומהטעמים לזה – לפי ש"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים"³, ומכיון שהגאולה ממצרים היא בשביל מ"ת, כמ"ש⁴ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", לכן,

(1) יט, ג. (3) סוטה יא, ב.

(2) מכילתא ופרש"י עה"פ. וראה בארוכה לקו"ש השבועי [לקו"ש חל"א ע' 93 ואילך]. (4) שמות ג, יב.

קדמו הנשים (שבזכותן יצאו ממצרים) למ"ת.

ועד"ז י"ל גם בנוגע ל"תורה חדשה מאתי תצא" העתידה – שמכיון ש"אין הדורות נגאלין אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור"5 ("כימי צאתך מארץ מצרים"6), תהי' להן קדימה גם בנוגע ל"תורה חדשה" שילמד משיח צדקנו לאחר הגאולה מגלות זה האחרון.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ב שבט ה'תשמ"ט - מוגה)

(5) י"ל ש"פ רות רמז תרו (בסופו).
 (6) ובפרט ע"פ הידוע שדור האחרון (דורנו זה) הוא הקדמה כ. ל"ת וס"ה"ל שמות ג, ד).

אחרי כ"ב שבט נפעל השלב האחרון בהכנת העולם להגאולה ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל

כשם שבגאולת מצרים, אמרו חז"ל¹ ש"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", כמו"כ הוא גם בנוגע להגאולה העתידה לבוא (שעלי' כתוב² "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"), שתהי' בשכר ובזכות נשים צדקניות שבאותו הדור, כמארז"ל³ "אין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור". ובפרט ע"פ המבואר בכתבי האר"י ז"ל⁴ שדור האחרון בגלות הוא גלגול של דור יוצאי מצרים.

שזהו א' מהטעמים⁵ להשתדלותו המיוחדת של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחינוך והדרכה דנשי ובנות ישראל, בכל עניני היהדות, תורה ומצוותי', כולל – בלימוד תורת החסידות והפצת המעיינות חוצה – כי להיותו דור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, נוגעת אז עוד יותר עבודתן של נשי ובנות ישראל, שבזכותן תבוא הגאולה.

אם הדברים אמורים בנוגע לכל נשי ובנות ישראל, עאכ"כ בנוגע לבתו של נשיא דורנו עצמו, שנתחנכה על-ידי נשיא דורנו וכו'. ואף לאחרי הסתלקותה השפעתה ממשיתה, ובפרט שכו"כ מבנות ישראל, נקראות על שמה, וע"י הנהגתן משמשות דוגמא חי', כנשמות חיים בגופים חיים⁶, שהן התחנכו לפי רוחה וע"פ הוראותי', ובדוגמתה (כבתו של נשיא דורנו).

עפ"ז יש לומר הטעם לכך שאחרי כ"ב שבט (יום הסתלקותה של בתו) נפעל השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחתונים) להגאולה, כי שלימות ענין זה נעשה ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ב שבט, וליל יו"ט ב' פ' משפטים, כ"ב שבט ה'תשנ"ב - מוגה תרגום מאידית)

(1) סוטה יא, ריש ע"ב. שמו"ר פ"א, יב. וראה
 (2) במדב"ר פ"ג, ו.
 (3) מיכה פ"ג, טו.
 (4) י"ל ש"פ רות רמז תרו בסופו (ממדרש זוטא רות).
 (5) ראה "קובץ כ"ב שבט" (שחולק באור לכ"ב שבט כדלקמן הערה 122) ע' 32 ואילך (לעיל ע' 183 ואילך).
 (6) להעיר ממאחז"ל (תענית ה, ב): יעקב אבינו לא מת... מה זרעו בחיים אף הוא בחיים.

לא להתבייש מהמלעיגים על האמונה במשיח

מבואר בדרושי חסידות בכ"מ¹ בנוגע לענוותנותו של משה רבינו, "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"² [אפילו מנכרי³], שעיקרה – בראותו אשר בעקבות משיחא יהי' דור יתום שהשגתו באלקות והעבודה דמוח ולב לא תהי' נחשבת כלל לגבי דורו של משה רבינו, ואעפ"כ, יעמדו בנסיון ויקיימו תומ"צ בפועל ממש, מבלי להתפעל מכל המניעות והעיכובים שיהיו אצלם מצד הסביבה כו' – כלפי דור זה היתה עיקר ענוותנותו של משה רבינו.

וכפי שרואים אמנם בפועל ממש את גודל הקשיים והנסיונות שבדורנו זה, ובמיוחד – הנסיון ד"לא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים"⁴.

ועאכ"כ כאשר ה"מלעיגים" הם (לא מאומות-העולם, אלא) מבנ"י עצמם, ולא עוד, אלא מיהודים כאלו אשר בשאר ענינים הם שומרי תומ"צ, ובכל זאת "מלעיגים" הם על האמונה במשיח צדקנו ובביאת משיח צדקנו, ועד שלמטרה זו מנצלים הם עניני תורה כו' (היפך ד"סם חיים"⁵) – שאז הנסיון ד"לא יתבייש" גדול יותר.

ואעפ"כ, עומדים בנסיון זה, ומקיימים את הציווי ד"אל יתבייש" – אף שמצד טבעו של אדם צריך להתעורר איזה רגש של בושה, שכן, בינתיים, "עד יצא כנוגה צדקו"⁶, באופן גלוי לעיני כל, הרי סוכ"ס גרמו לו ענין של בושה [ענין ע"פ תורה, א' מחמשת החיובים דמזיק – "בושת"⁷], ומ"מ, אינו מתבייש מפני המלעיגים, אלא מוסיף בכל עניני העבודה ביתר שאת וביתר עוז.

ופשוט, שאין מה להתייחס אליהם כלל וכלל; [. . .] ומה שמזכירים עכ"פ אודות ענין זה – הרי זה אך ורק מפני שישנם כאלו שעדיין לא פעלו על עצמם שלא להתבייש מפני המלעיגים, ולכן יש צורך להבהיר להם שפשוט... חבל על הזמן לחשוב אודות ה"מלעיגים", שהרי צריכים לנצל כל רגע ורגע עבור לימוד התורה, וכן עבור התעסקות בגמילות-חסדים מתוך אהבת ישראל, שהרי "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו"⁸, אלא צריך להיות תורה וגמ"ח⁹.

ובאתי בזה באזהרה שלא יפרשו שכוונתי היתה לפלוני, חוג פלוני וכו', וכל מי שיפרש באופן מסויים – ידעו הכל שזהו "שקר מוחלט"!

וכאמור, אין מדברים אלא ליהודים שהולכים בדרך שהורונו רבותינו נשיאינו, אשר עי"ז זוכים לכל ברכותיו של הקב"ה, מיזו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, וגם – הגדושה, כמ"ש בסידורו של הבעש"ט.

(משיחות ש"פ יתרו ה'תשמ"ה - בלתי מוגה)

(1) תו"ח שמות סד, ב. סה"מ קונטרסים ח"א נג, ב. ס"ג).
 (2) ואילך. סה"מ ה'תש"י ע' 237.
 (3) בהעלותך יב, ג.
 (4) ד"ה ויספו ענוים ה' שמחה – סה"מ תקס"ב ע' נא. וראה ד"ה זה ש"ל לאחרונה עם שינויים גירסאות וכו' (כפ"ח תשמ"ה).
 (5) רמ"א ושו"ע אדה"ז או"ח בתחלתו (ובמהדו"ק הע' 18).
 (6) רמב"ם ריש הל' חובל ומזיק.
 (7) יבמות קט, ב.
 (8) לקו"ת ויקרא ה, רע"א. וראה לקו"ש ח"ה ע' 429.
 (9) יומא עב, ב.
 (10) ע"פ ישעי' סב, א.